

Dosarul nr. 2ra-370/20

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud: V. Lastavețchi)

Instanța de apel: Curtea de Apel (jud: L. Bulgac, V. Sîrbu, A. Panov)

DECIZIE

19 august 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Maria Ghervas
Nicolae Craiu
Victor Burduh
Mariana Pitic

examinând recursurile declarate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Costin Dumitru, reprezentat de avocatul Nicoară Vasile,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Costin Dumitru împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești,

împotriva deciziei din 14 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a admis apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, s-a casat parțial hotărârea din 10 aprilie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în partea compensării prejudiciului moral, și s-a emis în această parte o hotărâre nouă de respingere a acțiunii, în rest, hotărârea primei instanțe s-a menținut

c o n s t a ț ă :

La 14 mai 2017 Costin Dumitru reprezentat de avocatul Nicoară Vasile în baza mandatului seria MA nr. 0983939 din 02 mai 2018, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesorii Ministerul Finanțelor cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În motivarea acțiunii avocatul Nicoară Vasile a indicat că prin sentința din 25 noiembrie 2015 a Judecătoriei Călărași, Costin Dumitru a fost recunoscut vinovat în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 201¹ alin. (2) lit. b) din Codul penal – violența în familie, fiindu-i stabilită pedeapsa sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității pe un termen de 180 de ore.

Totodată, până la intrarea sentinței în vigoare, lui Costin Dumitru i-a fost aplicată măsura preventivă sub forma de obligare de a nu părăsi țara.

Prin decizia din 15 aprilie 2016 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, au fost respinse ca neîntemeiate apelurile declarate de partea vătămată Costin Tamara și de către el în numele inculpatului Dumitru Costin și s-a menținut sentința din 25 noiembrie 2015 a Judecătoriei Călărași.

Devenind executorie, în sensul dispozițiilor art. 466 din Codul de procedură penală, sentința a fost pusă în executare.

Prin certificatul nr. 1310 din 30 noiembrie 2016 eliberat de Biroul de Probațiune Călărași, s-a confirmat faptul că la 23 noiembrie 2016 Costin Dumitru a executat pedeapsa sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității pe un termen de 180 de ore.

Prin decizia din 17 ianuarie 2017 a Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție, s-a admis recursul ordinar declarat de către el în numele inculpatului Costin Dumitru, s-a casat integral decizia din 15 aprilie 2016 a Curții de Apel Chișinău, cu remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Prin decizia din 15 martie 2017 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelurile declarate de partea vătămată Costin Tamara și de către el în numele inculpatului Costin Dumitru, inclusiv din oficiu, în baza art. 409 alin. (2) din Codul de procedură penală. S-a casat parțial sentința din 25 noiembrie 2015 a Judecătoriei Călărași, în partea individualizării pedepsei și s-a pronunțat în această parte o hotărâre nouă, prin care Costin Dumitru a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 201¹ alin. (2) lit. b) din Codul penal și a fost condamnat prin aplicarea art. 79 din Codul penal la o pedeapsă sub formă de amendă în mărime de 500 u.c., ceea ce a constituit 10.000 de lei. În rest, sentința din 25 noiembrie 2015 a Judecătoriei Călărași, s-a menținut.

Devenind executorie, hotărârea instanței de judecată a fost executată integral de către Costin Dumitru.

Prin încheierea executorului judecătoresc Eugeniu Dudnicenco nr. 039s-4896/17 din 28 iunie 2017, a fost intentată procedura de executare a documentului executoriu nr. 1-342/2014 din 25 noiembrie 2015 eliberat de Judecătoria Strășeni, prin care s-a propus lui Costin Dumitru să execute benevol documentul executoriu în termen de 15 zile până la data de 12 iulie 2017, în ce privește achitarea amenzii în mărime de 10.000 de lei, iar prin Borderoul de calcul preventiv al dosarului de executare, reclamantul a fost obligat să achite și taxa de executare în mărime de 750 de lei. În total, Costin Dumitru a achitat suma de 10.750 de lei.

A reținut avocatul Vasile Nicoară că, nefiind de acord cu soluția instanței de apel, a declarat recurs ordinar din numele inculpatului Costin Dumitru împotriva deciziei din 15 martie 2017 a Curții de Apel Chișinău și a sentinței din 25 noiembrie 2015 a Judecătoriei Călărași.

Prin decizia din 10 octombrie 2017 a Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție, a fost admis recursul ordinar declarat de către el în numele lui Costin Dumitru, s-a casat integral decizia din 15 martie 2017 a Curții de Apel Chișinău, cu remiterea cauzei penale spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Prin decizia din 19 decembrie 2017 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, s-a admis în același rând și din oficiu, în conformitate cu art. 409 alin. (2) din Codul de procedură penală, apelurile declarate de partea vătămată Costin Tamara și de către el în numele inculpatului Costin Dumitru, s-a casat sentința din 25 noiembrie 2015 a

Judecătoria Călărași și s-a pronunțat o hotărâre nouă, prin care s-a încetat procesul penal în privința inculpatului Costin Dumitru în baza art. 201¹ alin. (2) lit. b) din Codul penal, pe motiv că fapta constituie contravenție. S-a încetat procesul contravențional pe art. 78¹ din Codul contravențional pe motivul intervenirii termenului de prescripție.

A remarcat avocatul Vasile Nicoară că decizia din 19 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău a devenit definitivă și irevocabilă, nefiind contestată cu recurs.

Astfel, Costin Dumitru a fost supus ilegal măsurii preventive sub formă de obligare de a nu părăsi țara „până la intrarea sentinței în vigoare”, adică pentru perioada 25 noiembrie 2015 – 18 februarie 2018, (având în vedere că decizia instanțe de apel definitivă și irevocabilă a intrat în vigoare la 19 ianuarie 2018); a fost tras ilegal la răspundere penală, dovada constituind deciziile din 17 ianuarie 2017, din 10 octombrie 2017 a Curții Supreme de Justiție și decizia din 19 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău; a fost condamnat ilegal, precum și a fost ilegal supus la munca neremunerată în folosul comunității pe un termen de 180 de ore, fapt confirmat prin decizia din 17 ianuarie 2017 a Curții Supreme de Justiție.

Consideră avocatul Vasile Nicoară că prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, lui Costin Dumitru i-a fost cauzat un prejudiciu moral pe care îl estimează în mărime de 80.000 de lei, adică a câte 20.000 de lei pentru fiecare încălcare a drepturilor sale.

La fel, reclamantul Costin Dumitru pretinde la compensarea prejudiciului material pe care îl estimează în mărime de 28.750 de lei, constituit din 10.750 de lei pentru achitarea amenzii (10.000 de lei) și taxei de executare (750 de lei), precum și 18.000 de lei pentru supunerea ilegală la munca neremunerată în folosul comunității pentru o perioadă de 180 de ore (180 de ore × 100 de lei (ce constituie 2 u.c. conform art. 8 alin. (2) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998)).

În temeiul Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, art. 14, 1405, 1416, 1422 și art. 1423 din Codul civil, a solicitat Costin Dumitru reprezentat de avocatul Vasile Nicoară admiterea acțiunii, încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul său a sumei de 80.000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, 28.750 de lei cu titlu de prejudiciu material și 10.000 de lei cheltuieli de asistență juridică.

Prin încheierea protocolară din 12 septembrie 2018, a fost atrasă în proces în calitate de intervenient accesoriu Procuratura Generală.

Prin hotărârea din 10 aprilie 2019 a Judecătoria Chișinău, sediul Centru, acțiunea depusă de Costin Dumitru a fost admisă parțial. S-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Costin Dumitru suma de 28.750 de lei cu titlu de prejudiciu material, 15.000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, în total 43.750 de lei. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia din 14 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul declarat de Ministerul Justiției. S-a casat parțial hotărârea din 10 aprilie 2019 a Judecătoria Chișinău, sediul Centru, în partea încasării din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiție în beneficiul lui Costin Dumitru a sumei de 15.000 cu titlu de prejudiciu moral, și s-a emis în această parte o hotărâre nouă de respingere a acțiunii. În rest, hotărârea primei instanțe s-a menținut.

La 30 decembrie 2019, Ministerul Justiției reprezentat de Iulian Gainaru în baza procurii nr. 93 din 18 noiembrie 2019, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei din 14 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, cu emiterea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii integral.

În motivarea recursului Ministerul Justiției a invocat ilegalitatea și netemeinicia deciziei instanței de apel, declarând că Curtea de Apel Chișinău a examinat superficial prezenta speță, apreciind arbitrar probele administrate, cu interpretarea și aplicarea eronată a normelor de drept material.

A susținut că instanța de apel a ignorat prevederile art. 23 alin. (3), 275 și art. 285 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală, potrivit cărora trebuie să existe una din condițiile obligatorii pentru repararea pretinsului prejudiciu cauzat în urma acțiunilor organelor de drept, și anume „temeiul de reabilitare”.

Or, în privința lui Costin Dumitru a fost emisă decizie de încetare a procesului penal pe temei de nereabilitare, din aceste considerente intimatul nu este în drept să pretindă repararea prejudiciului în sensul Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, care nu este aplicabilă la cazul speței.

La 26 februarie 2020 Costin Dumitru reprezentat de avocatul Nicoară Vasile a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei din 14 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, cu menținerea hotărârii din 10 aprilie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

În motivarea recursului Costin Dumitru reprezentat de avocatul Nicoară Vasile a invocat ilegalitatea și netemeinicia deciziei instanței de apel, declarând că Curtea de Apel Chișinău a examinat superficial prezenta speță, apreciind arbitrar probele administrate, cu interpretarea eronată a normelor de drept material, precum și nu a aplicat legea care urma a fi aplicată.

A declarat avocatul Nicoară Vasile că instanța de apel nu a ținut cont de faptul că Costin Dumitru a fost supus ilegal măsurii preventive sub formă de obligare de a nu părăsi țara, a fost tras ilegal la răspundere penală, a fost condamnat și a fost supus ilegal la munca neremunerată în folosul comunității și la plata amenzii, fapt ce rezultă din decizia irevocabilă din 19 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău.

Prin acțiuni ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, Dumitru Costin pentru una și aceeași fată a fost condamnat ilegal de două ori cu muncă neremunerată în folosul comunității și amendă, ambele fiind executate integral, circumstanțe ignorate de instanța de apel.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 14 noiembrie 2019.

Copia deciziei instanței de apel a fost expeditată în adresa Ministerului Justiției, lui Dumitru Costin și avocatului acestuia Nicoară Vasile la 16 decembrie 2019 (f.d. 172), care a fost recepționată de către Ministerul Justiției la 19 decembrie 2019 (f.d. 176), pe când date când a fost recepționată de către recurentul Costin Dumitru și avocatul acestuia, la materialele cauzei nu se atestă.

Astfel, recursurile declarate la 30 decembrie 2019 și respectiv la 26 februarie 2020, sunt în termen.

La 27 ianuarie 2020 și la 27 februarie 2020, în adresa lui Costin Dumitru,

avocatului acestuia Nicoară Vasile, Ministerului Justiției, Ministerului Finanțelor și Procuraturii Generale au fost expediate copiile cererilor de recurs depuse de Ministerul Justiției și Costin Dumitru, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referințelor (f.d.181,186), însă părțile nu și-au valorificat dreptul procedural respectiv.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 08 iulie 2020 a considerat recursurile declarate de Ministerul Justiției și Costin Dumitru reprezentat de avocatul Nicoară Vasile admisibile și a dispus transmiterea acestora în complet din 5 judecători pentru examinare fondului.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recursuri, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției urmează a fi respins, iar recursul declarat de Costin Dumitru urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Din suportul probator prezent la actele cauzei rezultă că prin sentința din 25 noiembrie 2015 a Judecătoriei Călărași, Costin Dumitru a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 201¹ alin. (2) lit. b) din Codul penal – violența în familie, adică acțiunea sau inacțiunea intenționată, manifestată fizic sau verbal, comisă de un membru al familiei asupra unui alt membru al familiei, care a provocat vătămarea medie a integrității corporale sau a sănătății, fiindu-i stabilită pedeapsa sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității pe un termen de 180 de ore (f.d. 7-8).

Totodată, până la intrarea sentinței în vigoare, lui Costin Dumitru i-a fost aplicată măsura preventivă sub forma de obligare de a nu părăsi țara.

Prin decizia din 15 aprilie 2016 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, au fost respinse ca neîntemeiate apelurile declarate de partea vătămată Costin Tamara și de avocatul Vasile Nicoară în numele inculpatului Dumitru Costin și s-a menținut sentința din 25 noiembrie 2015 a Judecătoriei Călărași (f.d. 14-18).

Conform certificatului nr. 1310 din 30 noiembrie 2016 eliberat de Biroul de Probațiune Călărași, la 23 noiembrie 2016 Costin Dumitru a executat pedeapsa sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității pe un termen de 180 de ore stabilită prin sentința din 25 noiembrie 2015 a Judecătoriei Călărași (f.d. 19).

Prin decizia din 17 ianuarie 2017 a Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție, s-a admis recursul ordinar declarat de către avocatul Vasile Nicoară în numele inculpatului Costin Dumitru, s-a casat integral decizia din 15 aprilie 2016 a Curții de Apel Chișinău, cu transmiterea cauzei spre rejudecarea la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată (f.d. 23-28).

Prin decizia din 15 martie 2017 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, s-au

admis apelurile declarate de partea vătămată Costin Tamara și de către avocatul Vasile Nicoară în numele inculpatului Costin Dumitru, inclusiv din oficiu, în baza art. 409 alin. (2) din Codul de procedură penală. S-a casat parțial sentința din 25 noiembrie 2015 a Judecătorei Călărași, în partea individualizării pedepsei și s-a pronunțat în această parte o hotărâre nouă, prin care Costin Dumitru a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 201¹ alin. (2) lit. b) din Codul penal și a fost condamnat prin aplicarea art. 79 din Codul penal la o pedeapsă sub formă de amendă în mărime de 500 u.c., ceea ce a constituit 10.000 de lei. În rest, sentința din 25 noiembrie 2015 a Judecătorei Călărași, s-a menținut (f.d. 29-35).

Devenind executorie, hotărârea instanței de judecată a fost executată.

Astfel, prin încheierea executorului judecătoresc Eugeniu Dudnicenco nr. 039s-4896/17 din 28 iunie 2017, a fost intentată procedura de executare a documentului executoriu nr. 1-342/2014 din 25 noiembrie 2015 eliberat de Judecătoria Strășeni, prin care s-a propus lui Costin Dumitru să execute benevol documentul executoriu în termen de 15 zile până la 12 iulie 2017, în ce privește achitarea amenzii în mărime de 10.000 de lei.

Totodată, prin Borderoul de calcul preventiv al dosarului de executare, Costin Dumitru a fost obligat să achite și taxa de executare în mărime de 750 de lei (f.d. 36-37).

Prin decizia din 10 octombrie 2017 a Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție, a fost admis recursul ordinar declarat de către avocatul Vasile Nicoară în numele lui Costin Dumitru, s-a casat integral decizia din 15 martie 2017 a Curții de Apel Chișinău, cu remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată (f.d. 46-61).

Prin decizia irevocabilă din 19 decembrie 2017 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, s-a admis în același rând și din oficiu, în conformitate cu art. 409 alin. (2) din Codul de procedură penală, apelurile declarate de partea vătămată Costin Tamara și apărătorul Nicoară Vasile în numele inculpatului Costin Dumitru, s-a casat sentința din 25 noiembrie 2015 a Judecătorei Călărași și s-a pronunțat o hotărâre nouă, prin care s-a încetat procesul penal în privința inculpatului Costin Dumitru în baza art. 201¹ alin. (2) lit. b) din Codul penal, pe motiv că fapta constituie contravenție. S-a încetat procesul contravențional pe art. 78¹ din Codul contravențional pe motivul intervenirii termenului de prescripție (f.d. 63-67).

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată, Costin Dumitru a solicitat, în temeiul Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul său a sumei de 80 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, 28 750 de lei cu titlu de prejudiciu material și 10 000 de lei cheltuieli de asistență juridică.

Prima instanță, fiind investită cu examinarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii, încasând din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Costin Dumitru suma de 28750 de lei cu titlu de prejudiciu material și suma 15000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, în total 43 750 de lei, în rest acțiunea fiind respinsă ca neîntemeiată.

Instanța de apel, fiind investită cu judecarea apelului declarat de Ministerul Justiției, a ajuns la concluzia temeiniciei acestuia și a casat hotărârea primei instanțe în

partea încasării sumei de 15 000 cu titlu de prejudiciu moral, în această parte fiind emisă o hotărâre nouă de respingere a acțiunii. În rest, hotărârea primei instanțe s-a menținut.

Instanțele ierarhic inferioare au conchis că prin două hotărâri judecătorești anulate, reclamantul Costin Dumitru a fost condamnat atât la muncă neremunerată în folosul comunității pe un termen de 180 de ore, cât și la plata amenzii, motiv din care au considerat drept întemeiată pretenția lui Dumitru Costin cu privire la compensarea prejudiciului material în mărime de 28 750 de lei, constituit din 10 000 de lei amenda achitată, 750 de lei taxa de executare și 18 000 de lei ca urmare a supunerii reclamantului la munca neremunerată în folosul comunității pentru 180 de ore (calculată reieșind din prevederile art. 8 alin. (2) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998).

Cât privește pretenția privind compensarea prejudiciului moral, instanța de apel a considerat-o neîntemeiată și cu trimitere la practica Curții Europene a Drepturilor Omului, a motivat soluția prin faptul că simpla constatare a violării dreptului lui Costi Dumitru prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești reprezintă în sine o satisfacție echitabilă suficientă pentru repararea despăgubirii morale.

Verificând legalitatea deciziei atacate prin prisma argumentelor invocate în recursuri, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel a interpretat în mod eronat legea și neîntemeiat a respins pretenția cu privire la repararea prejudiciului moral.

Conform art. 53 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Potrivit art. 1405 alin. (1) din Codul civil (în vigoare până la 01 martie 2019), prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

În conformitate art. 524 din Codul de procedură penală, persoanele cărora, în cursul procesului penal, prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală sau ale instanțelor judecătorești, li s-a cauzat un prejudiciu material sau moral au dreptul la despăgubire echitabilă în conformitate cu prevederile legislației cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești.

În conformitate cu art. 525 alin. (1) și (2) Codul de procedură penală, acțiunea pentru repararea prejudiciului poate fi inițiată în termen de trei ani de la data apariției dreptului la repararea prejudiciului conform prevederilor art.6 din Legea nr.1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Potrivit art. 2 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, prin *acțiuni ilicite* se înțeleg - acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale

organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infrațiuni).

În temeiul art. 3 alin. (1) din Lege, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală;

b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității;

c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;

d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată;

e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;

f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare,

Iar potrivit alin.(2) al aceluiași articol prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.

Conform art. 7 lit. d) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, în cazurile menționate la art.3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie: amenzile percepute ca urmare a executării sentinței judiciare și cheltuielile de judecată suportate de persoana fizică în legătură cu acțiunile ilicite.

Iar, art. 8 alin. (2) din Legea menționată, mărimea prejudiciului cauzat persoanei fizice care și-a ispășit pedeapsa prin muncă neremunerată în folosul comunității se calculează în mărime de pînă la 2 unități convenționale pentru o oră de muncă prestată neîntemeiat în folosul comunității.

În context, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție relevă că în sensul dispozițiilor enunțate este de înțeles că, pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de anchetă sunt necesare condiții speciale și anume: că fapta ilicită, în calitate de condiție generală a răspunderii delictuale, va avea particularități în materia respectivă, prin urmare nu orice acțiune ilicită a organelor de anchetă și judecată atrage răspunderea statului.

O altă condiție necesară pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare este actul de reabilitare, care și atestă admiterea erorii judiciare și prejudicierea neîntemeiată a persoanei.

La caz, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că sunt întrunite condițiile prevăzute de Legea nr. 1545 din

25 februarie 1998, instanțele ierarhic inferioare concluzionând corect că, prin două hotărâri judecătorești anulate ulterior, Costin Dumitru a fost condamnat atât la muncă neremunerată în folosul comunității, cât și la plata amenzii.

Or, prin decizia din 17 ianuarie 2017 a Curții Supreme de Justiție a fost admis recursul ordinar declarat în interesele inculpatului Costin Dumitru, casată decizia Curții de Apel Chișinău din 15 aprilie 2016, fiind dispusă rejudecarea cauzei penale. Instanța de recurs a reținut că, instanța de apel nu a verificat legalitatea aplicării de prima instanță a pedepsei stabilite sub forma de muncă neremunerată în folosul comunității, apărarea obiectând referitor la faptul dat, menționând că normele internaționale interzic aplicarea unei asemenea pedepse inculpaților care nu și-au exprimat acordul prealabil în acest sens. Astfel, spre deosebire de pedepsele cu închisoare sau amendă, care pot fi aplicate coercitiv indiferent de voința infractorului, sancțiunile și măsurile comunitare necesită cooperarea acestuia pentru a-și atinge scopurile, de aceea munca neremunerată în folosul comunității poate fi aplicată doar persoanelor care acceptă să execute o asemenea pedeapsă.

Ulterior, în decizia din 10 octombrie 2017 a Curții Supreme de Justiție, prin care a fost din nou transmisă cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, s-a menționat că instanța de apel a omis să se expună asupra argumentului din apel cu privire la faptul că în fapta săvârșită de inculpat (al doilea episod), considerată ca fiind dovedită, instanțele de judecată au reținut că aceasta a fost săvârșită „la o dată nestabilită de organul de urmărire penală”, ceea ce reprezintă o încălcare esențială a dispozițiilor art. 394 alin. (1) pct. 1) din Codul de procedură penală, potrivit cărora partea descriptivă a sentinței de condamnare trebuie să cuprindă descrierea faptei criminale, considerată ca fiind dovedită, indicându-se locul, *timpul*, modul săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii.

Ca urmare, prin decizia din 19 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, a fost casată sentința din 25 noiembrie 2015, fiind pronunțată o hotărâre nouă de încetare a procesului penal în privința inculpatului Costin Dumitru pe art. 201¹ alin. (2) lit. b) Cod penal, din motivul că fapta constituie o contravenție. A fost încetat procesul contravențional pe art. 78¹ Cod contravențional, pe motivul intervenirii termenului de prescripție.

În decizia Curții de Apel s-a menționat că, învinuirea adusă lui Costin Dumitru privind comiterea vătămarilor corporale medii părții vătămate (al doilea episod) este lovită de nulitate, deoarece organul de urmărire penală nu a stabilit timpul săvârșirii faptei, care în mod obligatoriu urmează a fi indicat cu precizie.

Respectiv, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău a indicat că la etapa urmăririi penale, în principiu, acțiunile inculpatului urmau a fi corect calificate în baza art. 201¹ alin. (1) din Codul penal (în redacția Legii nr. 67 din 09 iulie 2010, în vigoare din 03 septembrie 2010), însă, având în vedere că art. 201¹ alin. (1) din Codul penal a fost modificat prin Legea nr. 196 din 28 iulie 2016, în vigoare din 16 septembrie 2016, fiind înlăturat caracterul infracțional al faptei, prevederile ultimei legi vor avea efect retroactiv.

Prin urmare, analizând situația de fapt stabilită în cadrul cercetării judecătorești în raport cu semnele calificative ale infracțiunii prevăzute de art. 201¹ alin. (1) din Codul penal (în redacția Legii nr. 196 din 28 iulie 2016, în vigoare din 16 septembrie 2016), Colegiul penal a ajuns la concluzia că acțiunile inculpatului Costin Dumitru nu se

încadrează în dispozițiile acestei legi și în acest caz, nu poate fi tras la răspundere penală, or, *acțiunile prejudiciabile săvârșite de către inculpat nu sunt prevăzute de legea penală*.

Date fiind cele relatate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanțele ierarhic inferioare întemeiat au conchis că în speță procesul penal a fost încetat pe temei de reabilitare, deoarece din dispozițiile art. 275 în coroborare cu art. 285 din Codul de procedură penală, rezultă că încetarea urmăririi penale în cazul în care *fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune* (art. 275 pct. 2) din Codul de procedură penală) constituie temei de reabilitare.

La fel, instanțele de judecată corect au reținut că prin două hotărâri judecătorești anulate, reclamantul Costin Dumitru a fost condamnat de două ori la muncă neremunerată în folosul comunității și la plata amenzii, pedepsele fiind executate de către reclamant.

În circumstanțele expuse, instanțele ierarhic inferioare just au considerat drept întemeiată pretenția lui Dumitru Costin cu privire la repararea prejudiciului material în mărime de 28 750 de lei, constituit din 10 000 de lei amenda achitată, 750 de lei taxa de executare și 18 000 de lei ca urmare a supunerii reclamantului la munca neremunerată în folosul comunității pentru 180 de ore.

Însă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel neîntemeiat a respins pretenția cu privire la repararea prejudiciului moral, invocând greșit că simpla constatare a violării dreptului reprezintă în sine o satisfacție echitabilă suficientă pentru repararea despăgubirii morale.

Or, odată cu constatarea violării drepturilor lui Costin Dumitru prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, urmează a fi reparat și prejudiciul moral cauzat prin aceste acțiuni.

La examinarea cerinței privind compensarea prejudiciului moral, instanța de recurs reține că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, iar compensația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire.

În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca, partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Respectiv, fiecare persoană care pretinde că a suferit, este în drept să-și estimeze prejudiciul adus, dar numai instanța de judecată este împuternicită de lege să aprecieze cuantumul prejudiciului moral, conducându-se de noțiunea reparării rezonabile, de circumstanțele cazului concret, de personalitatea părților. Cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victime.

Astfel, instanța de recurs conchide că suma de 15 000 de lei, încasată de prima instanță cu titlu de prejudiciu moral, este echitabilă suferințelor psihice suportate de către Costin Dumitru, nefiind excesivă pentru recurent, dar care concomitent nu poate constitui un venit nejustificat.

Totodată, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că suma solicitată de recurentul-reclamant cu titlu de prejudiciu moral în mărime de 80 000 de lei este una exagerată și nejustificată, or, la

stabilirea cuantumului despăgubirilor se impune necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit, să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie venituri nejustificative.

Din considerentele menționate Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat de Ministerul Justiției și de a admite recursul declarat de Costin Dumitru, reprezentat de avocatul Vasile Nicoară, cu casarea integrală a deciziei din 14 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău și menținerea hotărârii din 10 aprilie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se admite recursul declarat de Costin Dumitru, reprezentat de avocatul Vasile Nicoară.

Se casează integral decizia din 14 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău și se menține hotărârea din 10 aprilie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Costin Dumitru împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Maria Ghervas

Nicolae Craiu

Victor Burduh

Mariana Pitic